

ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ ФОТОГРАФІЇ

Томас Хаммонд, фахівець із історії Росії й СРСР, професор історії Вірджинського університету, який в 50–60-і роки минулого століття зробив кілька сотень художніх кольорових фотографій в Радянському Союзі, вважав, що якщо вже чимось займатися професійно, то безпосередньо на натурі і фотографуючи пересічних людей та їх побут, а не відомих особистостей.

На територію МФТІ його б, звичайно, не пустили, якби не супроводив його сам **Капица-старший**, від грізного погляду якого тушувалися навіть драконівські вохровці при вході. **Хельгу фон Траушенберг** (ліворуч на фото) і **Марію Сумарокову-Ельстон** (вона на фото праворуч) Хаммонд сфотографував біля центрального входу в інститут, прийнявши їх за торговок грибами, котрі якимсь пробралися на територію інституту. Не знаючи радянських реалій, легко уявити, що непримітно одягнені жінки торгують грибами (корзина праворуч від графині).

Це було в неділю, і таких грибників був повний автобус – це співробітники інституту, серед яких мінімум двоє майбутніх нобелівських лауреатів, поверталися з грибної охоти – улюбленої розваги **Петра Леонідовича Капици**, яку він влаштовував для співробітників майже щотижня по осені.

ДВІ ТІТКИ – UNBELIEVABLE !!!

Хельга фон Траушенберг (стоїть) – одна із фахівців з нерівноважної термодинаміки, найближча сподвижниця **Льва Ландау**. За два роки до цього знімка була витягнута **Петром Капицею** з туруханського заслання («5 по роках» – поразка в цивільних правах терміном на 5 років з одночасною висилкою у віддалені регіони країни), куди потрапила просто через німецьке походження і, що гірше – через дворянство по крові. Перші фон Траушенберг походять із збіднілого саксонського роду, які переїхали в Ямбург (нині Кінгісепп) при **Ганні Іоаннівні** і займалися в Росії протягом декількох поколінь інженерною справою.

Обдарована дівчинка Хельга (Адамівна по батькові) закінчила московську школу в 15 років з відзнакою, в 21 рік – московський університет, працюючи (нехай і лаборанткою) у самого **А.Ф. Іоффе**.

Марія Арістідовна Сумарокова-Ельстон (сидить) – двоюрідна племінниця того самого **Фелікса Юсупова**, співавторка підручника з електродинаміки гомогенних (суцільних) середовищ.

На момент фотографування вона – кандидатка наук, авторка понад 90 наукових робіт, докторантка **І.М. Халатникова**, помічниця редактора «Журналу експериментальної і теоретичної фізики». Дивно, але незважаючи на дворянське походження (предки – вершки дворянського суспільства, одні з найбагатших родин Росії), Марія Арістідовна щасливо уникнула будь-яких репресій і навіть, будучи викладачем і керівником кафедри, не була членом партії. ■

Вячеслав Вікторович

<http://www.it-ru.org/viewtopic.php?t=42001>

Докторанти МФТІ Хельга фон Траушенберг і Марія Сумарокова-Ельстон. Москва, СРСР, 1959 р.

This image was taken by Thomas Hammond (1920-1993) during his trip to the Soviet Union. University of Virginia Center for Russian, East European, and Eurasian Studies (www.virginia.edu/creees). CC BY-SA 4.0.

Вся колекція фотографій доступна на сайті https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Hammond_Slides_Soviet_Union, зокрема виконані в Україні https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Hammond_Slides_Ukraine, як і читайте <http://tehne.com/event/nashi-proekty/tomas-hammond-o-sovetskom-soyuzhe-ocherki-i-fotografii-chast-1>